

Stempels uit een sprookjes stad

De foto die u hier ziet lijkt in eerste instantie een gewoon familieportret. In een ruimte die een grote ouderwetse huiskamer zou kunnen zijn, poseert een flink gezelschap voor de fotograaf. Ze zijn feestelijk gekleed en kijken serieus of licht glimlachend in de lens. Welke feestelijke of gedenkwaardige gelegenheid in de eerste helft van de 20^e eeuw heeft deze mensen samengebracht? Een huwelijk, een jubileum?

Pas in tweede instantie valt op wat de geportretteerden gemeenschappelijk hebben. Ze zijn allemaal uitzonderlijk **klein**. Alle leden van dit gezelschap, kinderen zowel als volwassenen, zijn nog geen anderhalve meter lang. Tegenwoordig zouden we hen als "kleine mensen" betitelen, vroeger werden zij - voor ons gevoel nogal grof - "dwergen" of "lilliputters" genoemd.

Als we de foto omdraaien, zien we dat het gaat om een prentbriefkaart (afb1). De gedrukte tekst op de achterzijde luidt *Schaefer's Sprookjesstad "Lilliput"* en de postzegel is afgestempeld met een vreemd gevormd stempel dat diezelfde naam bevat, met de plaatsnaam Amsterdam en de datum 10 maart 1937.

Afb. 1: adreszijde prentbriefkaart

De afgebeelde kleine mensen vormen een artiestengezelschap dat in de jaren dertig een aantal tournees door Nederland maakte. Tegenwoordig wordt er misschien genuanceerder gedacht over de vermakelijkheid van kleine mensen, maar het lijkt erop dat Schaefer's gezelschap beschaafd amusement bood, dat niets te maken had met modern kermisvermaak zoals het verboden "dwergwerpen".

Wat de Sprookjesstad precies voorstelde, weet ik niet. Wel is bekend dat een postkantoor er deel van uitmaakte. In het *Nederlandsch Maandblad voor Philatelie* van april 1933 lezen we:

*Van 3 t.m. 13 maart 1933 was een bijzondere stempel in gebruik voor correspondentie gepost in de Lilliputstad op de Beurs van het tijdschrift "Dameskroniek", gehouden in het R.A.I.-gebouw in Amsterdam-Z. Eén der dwergen stempelde onder toezicht van een postambtenaar met een dubbelringstempel met omschrift *AMSTERDAM* BEURS DAMESKRONIEK, in den verkorten balk de datum, b.v. 7 MRT. 33, in het bovenste segment LILLIPUT- en in het onderste STAD, kleur violet.*

Afb. 2: het stempel op een aangetekende brief uit 1933

Een afdruk van het stempel waarvan de maand daarna sprake was (NMP mei 1933) heb ik nog niet weten te achterhalen:

Arnhem. Van 15 t.m. 25 april j.l. waren de dwergen in "Musis Sacrum" en de dwerg Lucien Faron vernietigde de daar geposte correspondentie met een dubbelring-dwarsbalkstempel: Arnhem
*** MUSIS SACRUM / LILLIPUT- / STAD.**

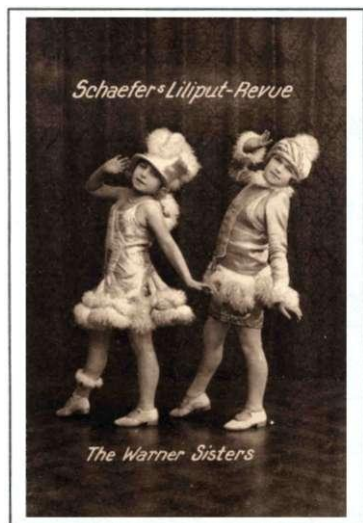
De tournee van 1933 bracht het gezelschap achtereenvolgens ook naar Nijmegen, Den Haag, Utrecht, Haarlem, Alkmaar, Amsterdam (opnieuw), Enschedé, Maastricht, Heerlen, Groningen en Rotterdam. In al deze plaatsen zijn speciale poststempels gebruikt, waarvan ik hier afdrukken uit Utrecht en Haarlem (afb3) kan laten zien.

Afb. 3: stempel Utrecht en Haarlem 1933

Het Haarlemse stempel staat afgedrukt op een prentbriefkaart waarop *The Warner Sisters* te zien zijn, twee vrouwelijke artiesten uit Schaefer's gezelschap

Waar de kleine mensen in de tussenliggende jaren geweest zijn, is mij niet bekend.

Afb. 4: *The Warner Sisters*

Traden ze misschien ook op in andere landen? In 1937 volgde in elk geval een tweede Nederlandse tournee, waarin achtereenvolgens Amsterdam, Arnhem, Eindhoven, Den Haag, Haarlem, Den Helder, Leiden en Breda bezocht werden. Alle stempels uit deze periode zijn van het type dat we vooraan in dit artikel al zagen.

Het *Nederlandsch Maandblad voor Philatelie* meldt in april 1937:

In de van 5 tot 14 maart in het R.A.I.-gebouw te Amsterdam aanwezige Sprookjesstad Lilliput is een brievenbus geplaatst. De stukken in deze brievenbus gepost worden voorzien van een afdruk van een bijzonder poststempel, vermeldende behalve den datum van terpostbezorging "Schaefer's Sprookjesstad Lilliput".

Afb. 5: stempels Arnhem, Eindhoven en Den Haag 1937

Diezelfde brievenbus werd in de andere plaatsen gebruikt. En aan poststukken met afdrukken uit Arnhem, Eindhoven en Den Haag is te zien dat stempelverzamelaars de weg naar de Sprookjesstad wisten te vinden.

J. Spijkerman

Literatuur:

F.W. van der Wart, *Reclamestempels en Gelegenheidsstempels*, 6^e druk, Po & Po 1985
De Stempelrubriek NMP 1922-1939, Bondsreeks van Filatelistische publicaties No. 1, samengesteld door het Bonds Documentatiecentrum in 1991.